

elo

etera

ILMARINEN

KEVA

SAK

Terveystalo

Työterveyslaitos

VARMA

VERITAS
ELÄKEVAKUUTUS

Tekemättömän työn vuosikatsaus 2017

Yhteenveto tuloksista
12.10.2017

Tekemättömän työn vuosikatsaus 2017

Yhteenveto yritysaineiston tuloksista

Tutkimuksen tarkoitus

Tekemättömän työn vuosikatsaus on jatkoa vuosina 2010, 2011, 2012, 2014, 2015 ja 2016 toteutetuille vertailututkimuksille, joiden tavoitteena on ollut selvittää Suomessa toimivien organisaatioiden henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaoloista, työkyvyttömyyseläkkeistä ja työtaturmavakuuttamisesta aiheutuneet suorat kustannukset sekä panostukset työterveyshuoltopalveluihin. Tämänkertaisen vuosikatsauksen puitteissa tarkasteltiin vuosia 2008-2016.

Vuoden 2017 tutkimuksen toteuttivat yhteistyössä Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Työterveyslaitos, Terveystalo, tilintarkastusyhteisö PwC, eläkevakuuttajat Elo, Etera, Ilmarinen, Keva, Varma ja Veritas sekä vahinkovakuutusyhtiö If. Tässä raportissa esitettävä tutkimustulos perustuu yhteensä 223 organisaation aineistoon. Nämä työyhteisöt työllistävät yhteensä n. 160 000 henkilötyövuotta. Vuoden 2016 tiedot on kerätty 55 organisaatiosta, jotka työllistävät n. 39 500 henkilötyövuotta. Kyseisten organisaatioiden toimialat vaihtelevat raskaasta teollisuudesta palvelualoihin ja asiantuntijaorganisaatioihin. Kokoluokaltaan organisaatiot ovat pääosin suuria ja keskisuuria. Taulukossa 1 tutkimusaineisto on ryhmitelty pääryhmiin riippuen henkilöstörakenteesta. Toimihenkilövaltaisiin organisaatioihin on toimihenkilövaltaisten yritysten lisäksi laskettu selvitykseen osallistuneet valtion organisaatiot ja yliopistot (N=6). Tässä raportissa esitetään myös tähän jaotteluun perustuvia tuloksia.

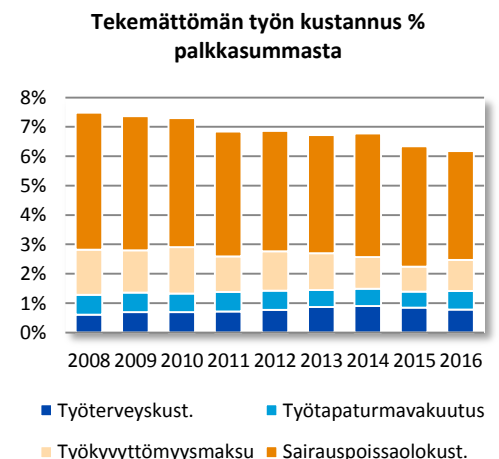
	2016		Kaikki vuodet	
	Organisaatiot	Henkilötyövuodet	Organisaatiot	Henkilötyövuodet
Työntekijävaltaiset organisaatiot	36	35 000	167	126 100
Toimihenkilövaltaiset organisaatiot	19	4 500	56	33 000
Yhteensä	55	39 500	223	159 100

Taulukko 1. Tutkimusaineisto

Tutkimustiedot on kerätty suoraan organisaatioista sekä työtaturmavakuutus- ja eläkevakuutusyhtiöistä. Aineiston keräys- ja analysointimenetelmä perustuu PwC:n varmentamaan Terveystalo Kustannusanalyysiin. Tämän yhteenvetoraportin lisäksi kaikille osallistuneille organisaatioille raportoidaan omat organisaatiokohtaiset tulokset ja tulosten vertailut omaan toimialaan nähden. Lisäksi tuloksia, niiden taustatekijöitä ja toimintasuosituksia käydään läpi organisaatiokohtaisissa raportointitilaisuuksissa.

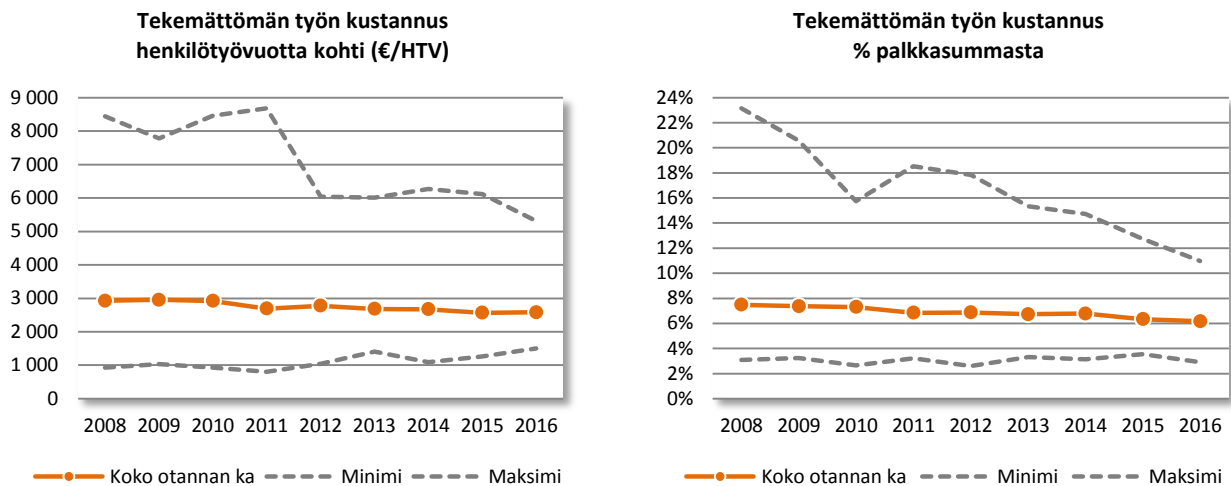
Tekemättömän työn kustannukset

Tutkimuksen tuloksista selviää, että tekemättömän työn kustannukset ovat vuonna 2016 keskimäärin 6,17 prosenttia vuotuisesta palkkasummasta, vaihdellen noin 2,9 prosentista noin 11 prosenttiin. Työntekijää kohti nämä kustannukset ovat keskimäärin noin 2580 euroa vaihteluvälillä 1500 - 5300 euroa; kun työpanos mitataan henkilötyövuosina (HTV). Tekemättömän työn kustannuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä summaa, joka saadaan, kun lasketaan yhteen sairaus- ja tapaturmapoissaolojen palkkakustannukset, työtaturmavakuutusmaksut, työeläkevakuutuksen työkyvyttömyysmaksut sekä panostukset työterveyshuoltoon (Kuva 1 oikealla).

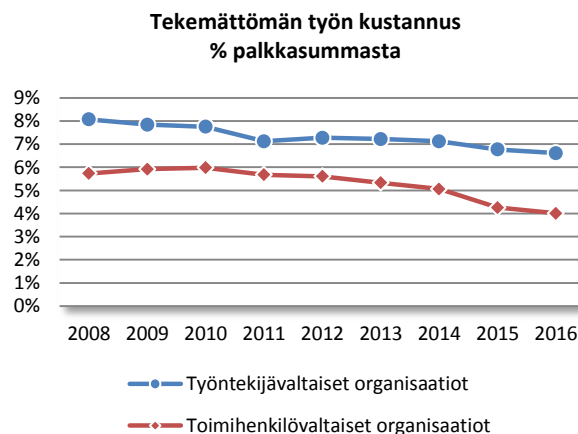
Kuva 1. Tekemättömän työn kustannukset

Tekemättömän työn keskimääräinen kustannuskehitys on tarkastelujakson 2008 - 2016 aikana ollut selvässä laskussa. Palkkasummaan suhteutettuna tekemättömän työn kustannukset ovat tällä aikavälillä laskeneet koko aineistossa 1,32%-yksikköä. Lasku on ollut voimakkainta vuosien 2010 - 2011 sekä 2014 - 2015 välillä. Kuvissa 2a ja 2b on esitetty tekemättömän työn kustannus suhteutettuna a) henkilötyövuosiin sekä b) palkkasummaan. Kuvaajissa on esitetty myös kunkin vuoden minimi- ja maksimihavainto kuvaamaan vertailuaineiston hajonnan ääripäitä. Raportin kaikissa minimi- ja maksimihavainnoissa on kuitenkin huomioitu vain vähintään 100 henkilötyövuotta työllistäneet organisaatiot, sillä otannassa on mukana myös joitakin suuriin konserneihin kuuluvia pieniä yhtiöitä.

Kuva 2a ja 2b. Tekemättömän työn kustannukset vuosina 2008-2016, henkilötyövuosiin ja palkkasummaan suhteutettuna

Viralliseen toimialaluokitukseen perustuvaa toimialavertailua ei aineiston rajallisuuden vuoksi ole tarkoituksenmukaista tehdä. Sen sijaan kuvassa 3 on työnantajaorganisaatiot jaettu kahteen pääryhmään: 1) työntekijävaltaiset organisaatiot (N=167) ja 2) toimihenkilövaltaiset organisaatiot (N=56). Toimihenkilövaltaisiin organisaatioihin on yritysten lisäksi laskettu vuosien varrella selvitykseen osallistuneet valtion organisaatiot ja yliopistot (N=6). Vertailu osoittaa, että tekemättömän työn keskimääräiset kustannukset palkkasummaan suhteutettuna ovat laskeneet noin 1,5 prosenttiyksiköllä työntekijävaltaisissa ja noin 1,7 prosenttiyksiköllä toimihenkilövaltaisissa organisaatioissa aikavälillä 2008-2016. Työntekijävaltaisten organisaatioiden kustannukset ovat edelleen keskimäärin selkeästi korkeammat kuin toimihenkilövaltaisilla organisaatioilla. Keskimääräisten tekemättömän työn kustannusten lasku on välillä 2008-2016 ollut voimakkaampaa molemmissa organisaatiotyypeissä erikseen kuin koko otannassa keskimäärin, sillä tekemättömän työn kustannuksiltaan matalampien toimihenkilövaltaisten organisaatioiden osuus otannasta on laskenut tarkastelujakson aikana.

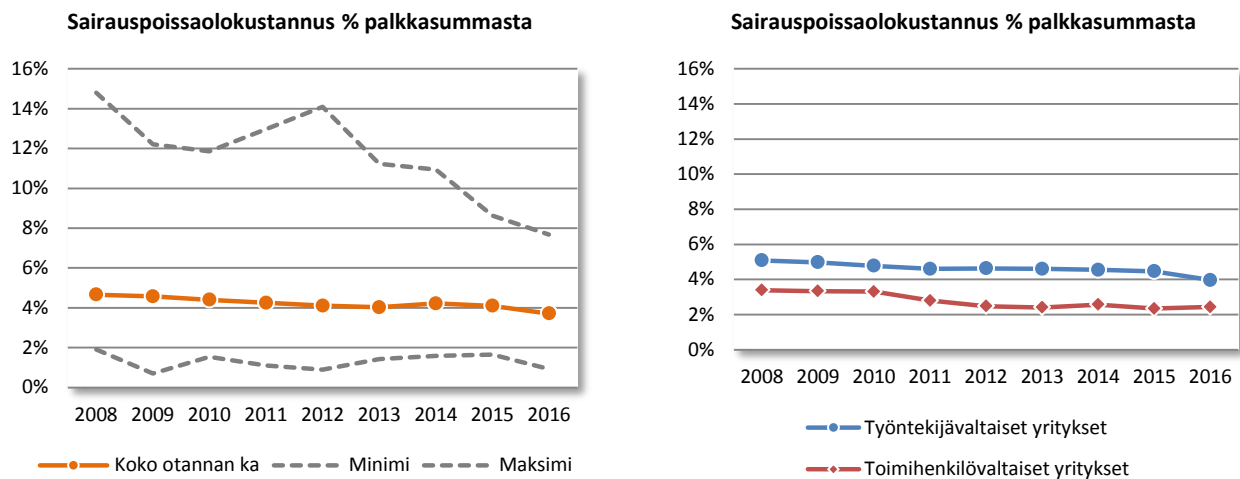

Kuva 3. Tekemättömän työn kustannusten vertailu organisaatiotyypin mukaan

Avainindikaattorien kehitys

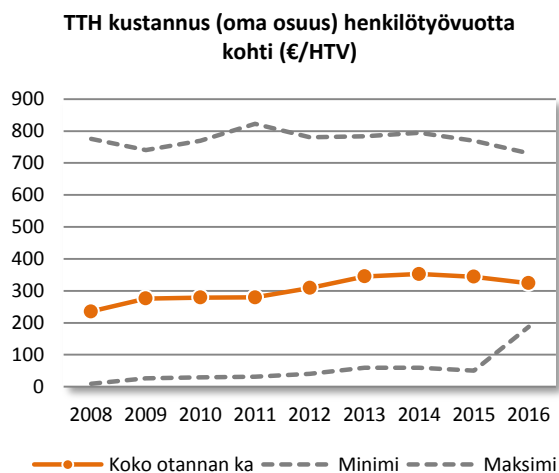
Tässä kappaleessa tarkastellaan tuloksia ja kehitystrendiä avainindikaattoritasolla. Ensimmäisenä esitetään **sairauspoissaolokustannus** kuvissa 4a ja 4b. Sairauspoissaolokustannukset perustuvat sairauspoissaoloprosenttiin, joka on laskettu suhteuttamalla henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaolot teoreettiseen säännölliseen työaikaan. Kun sairauspoissaoloprosentti muunnetaan suoraksi palkkakustannukseksi, suorat sairauspoissaolokustannukset vuonna 2016 ovat keskimäärin n. 1550 euroa henkilötyövuotta kohti. Koko tutkimusotannan keskimääräinen sairauspoissaolokustannus on laskenut tarkastelujakson aikana prosenttiyksiköllä noin 4,7 prosentista 3,7 prosenttiin palkkasumman suhteutettuna (kuva 4a alla). Organisaatioiden sairauspoissaolotasojen välillä on edelleen vuonna 2016 suurta vaihtelua: 0,9 prosentista 7,7 prosenttiin.

Keskimääräinen sairauspoissaolokustannus on laskenut molemmissa organisaatiotyypeissä noin yhden prosenttiyksikön välillä 2008-2016, joskin toimihenkilövaltaisilla organisaatioilla nähdään hienoista nousua välillä 2015-2016 (kuva 4b alla). Toimihenkilövaltaisten yritysten sairauspoissaolojen mittaustuloksia on kuitenkin työn luonteen ja etenkin lyhyisiin sairauspoissaoloihin liittyvien mahdollisten puutteellisten kirjauskäytäntöjen takia tarkasteltava kriittisesti.

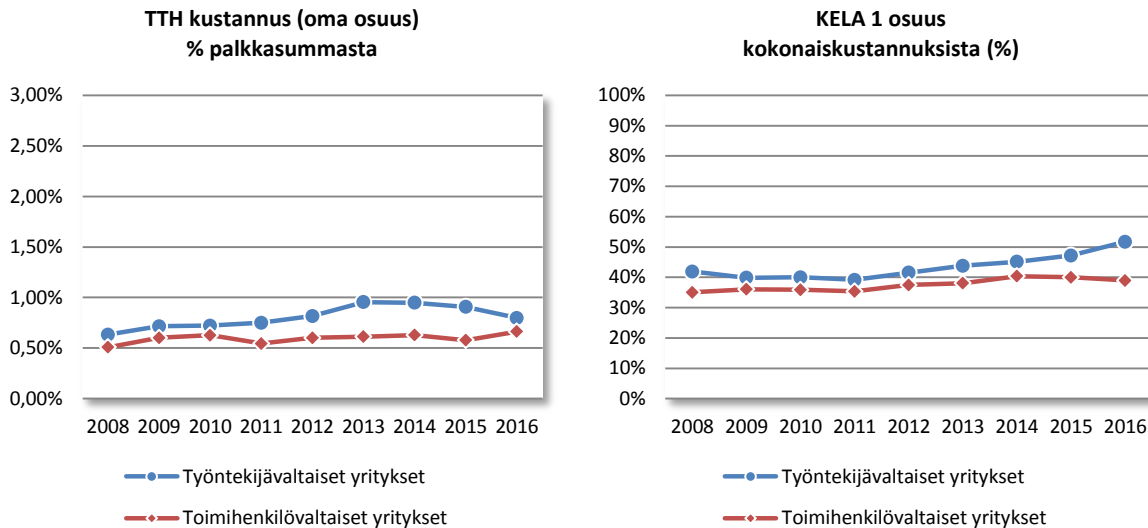
Kuva 4a ja 4b. Sairauspoissaolokustannus % palkkasummasta

Organisaatioiden **työterveyshuoltopanostukset** (työnantajan oma osuus Kela-korvausten jälkeen) ovat koko aineiston perusteella kasvaneet keskimäärin noin 235:sta eurosta 320 euroon henkilötyövuotta kohti (kuva 5 alla). Korkeimmillaan panostukset ovat olleet noin 350€/HTV vuonna 2014.

Kuva 5. Työterveyshuollon kustannus henkilötyövuotta kohti (oma osuus Kela korvausten jälkeen)

Työntekijävaltaisissa organisaatioissa (kuva 6a) työterveyshuoltopanostukset (Kela-korvausten jälkeen) ovat kasvaneet vuoteen 2013 asti, jonka jälkeen panostukset ovat hieman laskeneet. Toimihenkilövaltaisten organisaatioiden työterveyshuoltopanostusten kehitys on ollut pääosin nousujohteista. Panostusten eroista huolimatta molemmissa organisaatiotyypeissä ennaltaehkäisevän työterveyden (korvausluokka 1) osuus kokonaiskustannuksista on noussut vuoden 2008 tilanteeseen nähden (kuva 6b). Työntekijävaltaisissa organisaatioissa ennaltaehkäisevän toiminnan osuus on ylittänyt vuonna 2016 jopa 50 prosentin tason. Toimihenkilövaltaisissa organisaatioissa ennaltaehkäisevän osuus on puolestaan laskenut hieman välillä 2015 - 2016 ja alittanut 40 prosenttia.

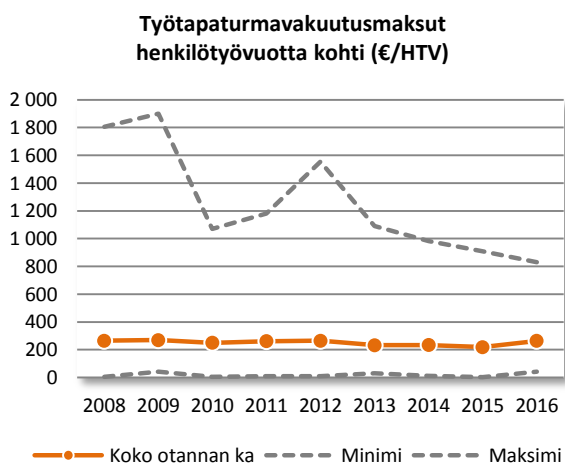

Kuva 6a. Työterveyshuollon kustannus palkkasummaan suhteutettuna (oma osuus Kela korvausten jälkeen)

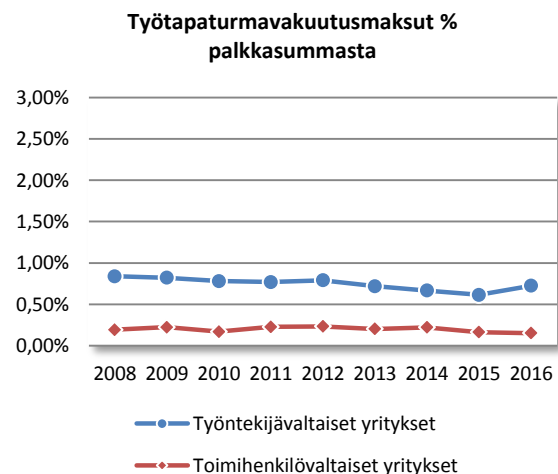
Kuva 6b. Ennaltaehkäisevän toiminnan (korvausluokka 1) osuus työterveyden kokonaiskustannuksista

Työtapaturvakuutusmaksut, jotka perustuvat vakuutetun henkilöstön tapaturmariskiä sekä sattuneista vahingoista aiheutuneisiin ohimeneviin (hoitokustannukset, päivärahat) ja pysyviin (haittarahat, tapaturmaeläkkeet) korvauksiin, ovat kokonaisotannassa palanneet vuonna 2016 lähelle vuoden 2008 lähtötasoa eli noin 260 € henkilötyövuotta kohden (kuva 7a). Otannassa välillä 2015-2016 havaitun keskimääräisen vakuutusmaksun nousun taustalla ovat todennäköisesti tapaturmien määrän lisääntyminen tai hoitokulujen kasvaminen tai molemmat.

Työtapaturvakuutusmaksut ovat koko tarkastelujakson olleet odotetusti merkittävästi korkeammat työntekijävaltaisissa kuin toimihenkilövaltaisissa organisaatioissa: vuonna 2016 eroa oli keskimäärin 0,6%-yksikköä palkkasummaan suhteutettuna.

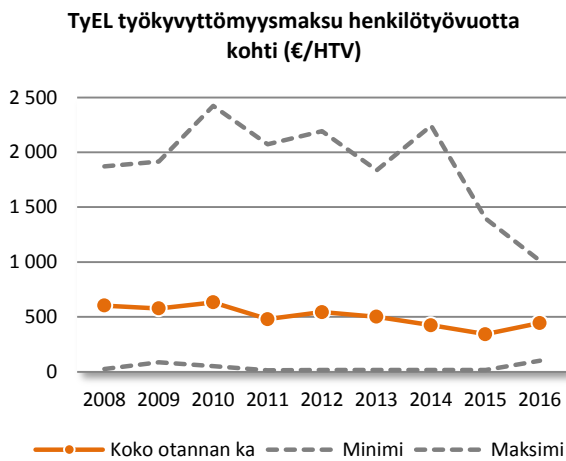

Kuva 7a. Työtapaturvakuutusmaksu €/HTV

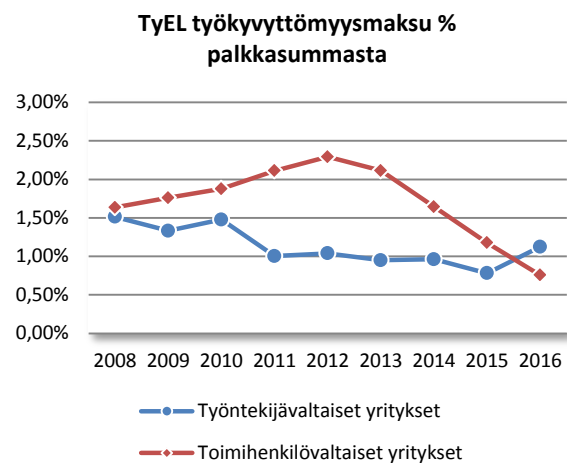

Kuva 7b. Työtapaturvakuutusmaksu organisaatiotyypeittäin

Työkyvyttömyysmaksu, joka määräytyy henkilöstön työkyvyttömyyseläkemenojen perusteella määräytyvän maksuluokan mukaan, on koko otannassa keskimäärin laskenut noin 600 eurosta noin 445 euroon välillä 2008 - 2016 (kuva 8a). Toimihenkilövaltaisten ja työntekijävaltaisten organisaatioiden välillä on kuitenkin nähtävissä eroja (kuva 8b): toimihenkilövaltaisten organisaatioiden työkyvyttömyysmaksut ovat olleet työntekijävaltaisten organisaatioiden maksuja korkeammat vuoteen 2015 saakka. Tätä selittää osin se, että toimihenkilövaltaisten organisaatioiden ryhmässä on suhteellisesti enemmän sellaisia yrityksiä, joissa työkyvyttömyysmaksun omavastuuaste jää alle 100%:n ja näin ollen osa työkyvyttömyysmaksusta määräytyy perusmaksuluokan 4 mukaan. Toimihenkilövaltaisiin organisaatioihin lukeutuvat myös otannan 6 VaEL-vakuutettua organisaatioita, joilla työkyvyttömyysmaksuun sisältyy myös palkkasummaperusteista osaa, jonka tasoon ei voida vaikuttaa työnantajan toimin. Työntekijävaltaisilla organisaatioilla keskimääräinen työkyvyttömyysmaksu on kääntynyt selvään nousuun välillä 2015-2016.

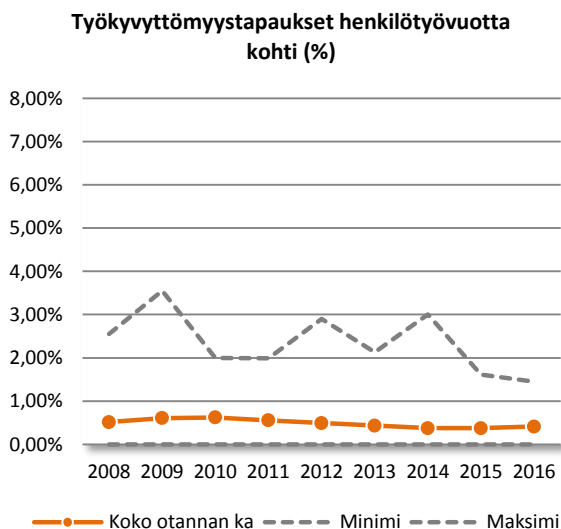

Kuva 8a. Työkyvyttömyysmaksu €/HTV

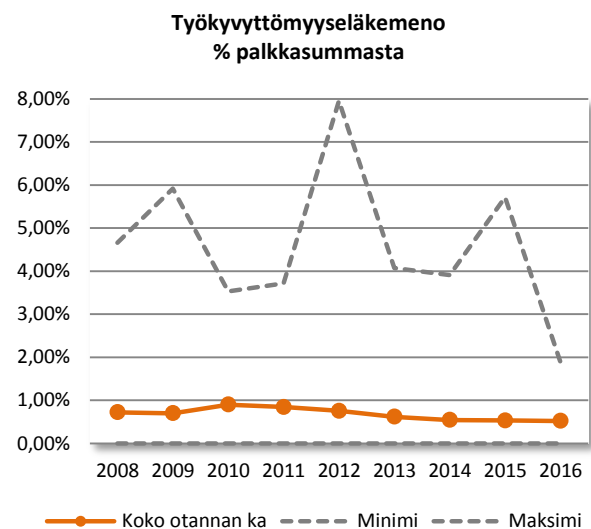

Kuva 8b. Työkyvyttömyysmaksu organisaatiotyyppittäin

Työkyvyttömyydestä johtuva eläköityminen on tulosten perusteella ollut laskusuunnassa (kuva 9a), joskin aleneminen on pysähtynyt vuonna 2016. Koko otannan keskiarvo uusien työkyvyttömyyseläkkeiden esiintyvyydessä vuonna 2016 on noin 4 promillea eli 4 työkyvyttömyyseläkettä tuhatta henkeä kohden.

Kuva 9a. TK-tapaukset henkilötyövuotta kohti

Kuva 9b. TK-eläkemeno palkkasummaan nähden

Työkyvyttömyyseläkemeno puolestaan kuvaa työkyvyttömyyseläkkeen kustannusta eläkejärjestelmälle henkilön vanhuuseläkeikänsä saakka sekä määrää maksuluokkamallin kautta työnantajalle työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvan työkyvyttömyysmaksun. Koko aineiston keskimääräinen

työkyvyttömyyseläkemeno palkkasummaan suhteutettuna (kuva 9b yllä) on kääntynyt laskuun vuodesta 2011 lähtien, mikä viittaa siihen että työkyvyttömyyseläkemenot ovat olleet keskimäärin aiempaa pienempiä joko eläkkeelle jääneiden matalamman palkkatason tai korkeamman iän takia. Myös osatyökyvyttömyyseläkkeiden osuuden kasvu voi selittää keskimääräisen eläkemenon pienentymistä, sillä osatyökyvyttömyyseläkkeen eläkemeno on puolet täyden työkyvyttömyyseläkkeen eläkemenosta. Otannassa uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä henkilötyövuosiin suhteutettuna on pääosin laskenut, mikä vaikuttaa osaltaan myös kokonaiseläkemenon suuruuteen.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tulosten perusteella Suomessa toimivien yritysten tekemättömän työn kustannukset ovat laskeneet vuosi vuodelta, mitä selittävät erityisesti sairauspoissaolokustannusten ja työkyvyttömyysmaksun väheneminen. Samaan aikaan työterveyshuoltopanostukset ovat kasvaneet vuoteen 2014 asti ja työterveyshuoltotoiminnan painopistettä on siirretty aiempaa vahvemmin ennaltaehkäisyyn (korvausluokka 1).

Hyvästä kehityksestä huolimatta tekemätön työ aiheuttaa edelleen merkittävän kustannuserän Suomen työelämässä. Vertailututkimuksen 55 yrityksessä tämä yhteenlaskettu summa on vuonna 2016 n. 102 miljoonaa euroa vuodessa. Mikäli tämän tutkimuksen tulokset suhteutetaan koko Suomen yksityissektoriin, puhutaan jo n. 3,5 miljardin suorasta vuosikustannuksesta.

Tekemättömään työhön liittyy edelleen merkittävää säästöpotentiaalia. Mikäli Suomen julkisen ja yksityisen sektorin työnantajat saavuttaisivat vastaavan -1,32%-yksikön kustannuslaskun kuin otannan yritykset, tarkoittaisi tämä yhteensä 1,3 miljardin euron säästöä.

Lisätietoja Tekemättömän työn vuosikatsauksesta

Tekemättömän työn vuosikatsauksen työryhmä:

Pääjohtaja Antti Koivula, Työterveyslaitos, antti.koivula@ttl.fi, p. 043 825 0036

Asiantuntijalääkäri Jan Schugk, Elinkeinoelämän keskusliitto, jan.schugk@ek.fi, p. 040 594 1448

Asiantuntijalääkäri Kari Haring, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, kari.haring@sak.fi, p. 040 718 2624

Kehitysohjaaja Hanna Puhakka, Terveystalo, hanna.puhakka@terveystalo.com, p. 040 525 3166

Kehityspäällikkö Sini Marttila, Terveystalo, sini.marttila@terveystalo.com, p. 050 304 5019

Public Sector Leader Carita Mäkinen, PwC, carita.makinen@fi.pwc.com, p. 020 787 8407

Henkilöstöjohtaja Hilka Malinen, Elo, hilka.malinen@elo.fi, p. 0400 621 791

Työhyvinvointipalvelujen päällikkö Tomi Hussi, Etera, tomi.hussi@etera.fi, p. 050 517 9209

Underwriter Seija Tolvanen, IF, seija.tolvanen@if.fi, p. 050 424 3854

Työhyvinvointijohtaja Kati Huoponen, Ilmarinen, kati.huoponen@ilmarinen.fi, p. 010 284 2409

Työelämäpalveluiden tiimipäällikkö Toni Pekka, Keva, toni.pekka@keva.fi; 040 589 83 63

Työkykyjohtaja Hanna Kankainen, Varma, hanna.kankainen@varma.fi, p. 050 385 9310

Työhyvinvointipäällikkö Minna Lundström, Veritas, minna.lundstrom@veritas.fi, p. 045 1393 634